

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ СУМСЬКИЙ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Центр професійної та післядипломної освіти
Кафедра управління імені Олега Балацького

«До захисту
допущено»
Завідувач кафедри

Ігор РЕКУНЕНКО
підпис) (Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)
_____20__р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня магістр

зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»,
освітньо-професійної програми «Державна служба»

на тему «Розвиток місцевого самоврядування в умовах реалізації реформи
децентралізації (на прикладі Бочечківської сільської ради)»

Здобувачки групи Дс.мз-31 Лученко Ірина Анатоліївна
(підпис) _____ (ініціали, прізвище)

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень.
Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на
відповідне джерело.

Ірина ЛУЧЕНКО
(підпис) (Ім'я та ПРІЗВИЩЕ здобувача)

Керівник

старший викладач, к.е.н., доц _____ Каріна ТАРАНЮК
(посада, науковий ступінь) (імя та ПРІЗВИЩЕ) (підпис)

Суми – 2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

Центр професійної та післядипломної освіти
Кафедра управління імені Олега Балацького

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

Ігор РЕКУНЕНКО

(підпис)(Ім'я та ПРИЗВИЩЕ)

_____20

_____р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

на здобуття освітнього рівня магістр

зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування», освітньо-професійної програми «Державна служба»

Здобувача групи Дс.мз-31 Лученко Ірини Анатоліївни
(прізвище, ім'я, по батькові студента)

1. Тема роботи: «Розвиток місцевого самоврядування в умовах реалізації реформи децентралізації (на прикладі Бочечківської сільської ради)» затверджена наказом № 1210-VI від 25 листопада 2024 р.
2. Термін подання студентом закінченої роботи «06» грудня 2024 року.
3. Мета кваліфікаційної роботи : дослідження аспектів та шляхів розвитку місцевого самоврядування в умовах реалізації реформи децентралізації (на прикладі Бочечківської сільської ради).
4. Об'єкт дослідження: процес розвитку місцевого самоврядування.
5. Предмет дослідження: відносини у системі державного регулювання місцевого самоврядування.
6. Кваліфікаційна робота виконується на матеріалах – статистичної звітності, періодичних видань, монографій, електронних ресурсів.
7. Орієнтовний план кваліфікаційної магістерської роботи, терміни подання розділів керівникові та зміст завдань для виконання поставленої мети.

№ пор.	Назва розділу	Термін подання
I	Теоретичні засади місцевого самоврядування	24.11.2024
II	Розвиток місцевого самоврядування в умовах реалізації реформи децентралізації	28.11.2024
III	Удосконалення системи місцевого самоврядування в умовах реалізації реформи децентралізації на прикладі Бочечківської сільської ради	06.12.2024

Зміст завдань для виконання поставленої мети кваліфікаційної роботи:

У розділі 1 студент повинен вивчити сутність місцевого самоврядування та його територіальної організації та історичні традиції розвитку місцевого самоврядування в Україні.

У розділі 2 студент повинен сформулювати складові розвитку місцевого самоврядування, дослідити методичне забезпечення місцевого самоврядування в умовах реалізації реформи децентралізації.

У розділі 3 студент повинен дослідити особливості місцевого самоврядування в умовах реалізації реформи децентралізації, проаналізувати перспективи розвитку місцевого самоврядування в умовах реалізації реформи децентралізації.

1. Консультації щодо виконання роботи:

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	Таранюк К.В. ст.викладач	20.11.2023	24.11.2023
2	Таранюк К.В. ст.викладач	24.11.2023	28.11.2023
3	Таранюк К.В. ст.викладач	28.11.2023	06.12.2023

Керівник кваліфікаційної роботи

Перший заступник завідувача кафедри

старший викладач, к.е.н., доц. Каріна ТАРАНЮК

(посада, науковий ступінь, вчене звання, Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

(підпис)

Завдання до виконання одержав Ірина ЛУЧЕНКО

(Ім'я та ПРІЗВИЩЕ здобувача)

(підпис)

АНОТАЦІЯ

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи магістра становить 56 с., зокрема, 20 таблиць, 4 рисунки, 32 найменування використаних джерел.

Метою дослідження є розвиток місцевого самоврядування в умовах реалізації реформи децентралізації (на прикладі Бочечківської сільської ради).

Предметом дослідження є система органів місцевого самоврядування.

У роботі використано такі **методи**: системний метод – при розвитку теоретичних положень дослідження; структурного аналізу – при аналізі системи місцевого самоврядування; абстрактний, узагальнення – при формуванні загальних висновків дослідження.

Об'єктом дослідження є інститут місцевого самоврядування в Україні.

Виходячи з мети, можемо сформулювати наступні **завдання дослідження**:

- дослідити сутність місцевого самоврядування та його історичний розвиток;
- визначити забезпечення місцевого самоврядування в умовах реалізації реформи децентралізації;
- дослідити особливості розвитку місцевого самоврядування в умовах реалізації реформи децентралізації;
- проаналізувати перспективи розвитку місцевого самоврядування в умовах реалізації реформи децентралізації.

Методологія дослідження включає аналіз нормативно-правових актів, аналітичний огляд літератури, а також порівняння з міжнародними практиками регуляторної діяльності.

Наукова новизна роботи полягає у розробці стратегічних напрямків розвитку Бочечківської сільської ради та сформовано напрямки удосконалення стратегічного розвитку громади, що зробить громаду в майбутньому розвиненою, з високим рівнем життя, активним населенням, розвиненою

агропереробною промисловістю, сприятиме запровадженню активного відпочинку для сімей та молоді, матиме можливість здійснювати оздоровлення та догляд за людьми похилого віку. Це буде Безпечна, згуртована громада, де комфортно жити на екологічно чистих землях.

Ключові слова: МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ, ДЕРЖАВА, ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ, ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, УПРАВЛІННЯ.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	
1.1. Сутність місцевого самоврядування та його територіальної організації	7
1.2. Історичні традиції розвитку місцевого самоврядування в Україні	10
РОЗДІЛ 2 РОЗВИТОК МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ РЕАЛІЗАЦІЇ РЕФОРМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	
2.1 Місцеве самоврядування в умовах реалізації реформи децентралізації	13
2.2 Особливості місцевого самоврядування в умовах реалізації реформи децентралізації	15
РОЗДІЛ 3 УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ РЕАЛІЗАЦІЇ РЕФОРМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ НА ПРИКЛАДІ БОЧЕЧКІВСЬКОЇ СІЛЬСЬКОЇ РАДИ	
3.1. Оцінка та характеристика діяльності Бочечківської сільської ради	21
3.2. Удосконалення напрямків стратегічного розвитку Бочечківської сільської ради	36
ВИСНОВКИ	52
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	54

ВСТУП

Наразі Україна перебуває на етапі масштабних змін і трансформацій. Пріоритетними напрямками реформ є демократизація суспільства та децентралізація владних повноважень на основі принципу субсидіарності. Нові тенденції у державному будівництві, розвиток інститутів громадянського суспільства та оптимізація системи публічного управління формують умови для впровадження децентралізації, зберігаючи при цьому ідеї правової держави.

Модернізація публічної влади має бути спрямована на створення клієнтоорієнтованої системи управління, яка стане важливим елементом соціально-політичного захисту населення і сприятиме зростанню його соціальної та політичної активності. Реформа передбачає розробку нової моделі територіальної організації влади, децентралізацію завдань, повноважень і відповідальності, розвиток місцевого самоврядування, формування спроможних територіальних громад і вдосконалення регіональної політики. Успіх цих реформ значною мірою залежить від формування нової генерації місцевих політиків і службовців органів місцевого самоврядування, здатних працювати в нових умовах. Для цього необхідне опанування нових знань, умінь і навичок, що відповідають зміненому статусу територіальних громад та сучасним викликам, які постають перед місцевою владою.

Метою дослідження є розвиток місцевого самоврядування в умовах реалізації реформи децентралізації (на прикладі Бочечківської сільської ради).

Виходячи з мети, можемо сформулювати наступні завдання дослідження:

- дослідити сутність місцевого самоврядування та його історичний розвиток;
- визначити забезпечення місцевого самоврядування в умовах реалізації реформи децентралізації;
- дослідити особливості розвитку місцевого самоврядування в умовах реалізації реформи децентралізації;

- проаналізувати перспективи розвитку місцевого самоврядування в умовах реалізації реформи децентралізації.

Об'єктом дослідження є інститут місцевого самоврядування в Україні.

Предметом дослідження є система органів місцевого самоврядування.

У роботі використано такі методи: системний метод – при розвитку теоретичних положень дослідження; структурного аналізу – при аналізі системи місцевого самоврядування; абстрактний, узагальнення – при формуванні загальних висновків дослідження.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

1.1 Сутність місцевого самоврядування та його територіальна організація

Місцеве самоврядування є однією з найважливіших форм прояву влади в суспільстві, яка тісно пов'язана з демократичними принципами та розвитком державності. Його корені сягають глибокої давнини, зокрема до часів Стародавньої Греції, коли зародилася демократія як форма політичного устрою. Сам термін "демократія" походить від грецьких слів *demos* (народ) і *kratos* (влада), що підкреслює роль громади у вирішенні суспільно важливих питань.

Місцеве самоврядування є основним елементом демократичної системи, оскільки надає громадянам можливість безпосередньо або через обрані органи впливати на управління життям громади. Відповідно до Європейської хартії місцевого самоврядування, це "право та здатність місцевих органів влади здійснювати регулювання та управління частиною державних справ у межах закону, під свою відповідальність і в інтересах місцевого населення".

В Україні місцеве самоврядування визначено у статті 140 Конституції України, яка надає територіальним громадам право самостійно вирішувати питання місцевого значення відповідно до закону. Закон України "Про місцеве самоврядування в Україні" конкретизує ці положення, встановлюючи чіткі повноваження, відповідальність і гарантії реалізації цього права.

До ключових елементів місцевого самоврядування належать:

- **Територіальні громади.** Самостійні суб'єкти, що об'єднують жителів сіл, селищ або міст.
- **Органи місцевого самоврядування.** Сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи.
- **Керівники громад.** Сільські, селищні та міські голови, які забезпечують виконання рішень рад і здійснюють управління на місцях.
- **Районні та обласні ради.** Представляють спільні інтереси територіальних громад у межах відповідних адміністративних одиниць.

- **Органи самоорганізації населення.** Забезпечують вирішення локальних питань через ініціативу жителів громад.

Ефективність місцевого самоврядування оцінюється за кількома критеріями:

1. **Відкритість і прозорість.** Органи місцевої влади повинні забезпечувати доступність інформації для громадян.

2. **Доступність і зворотний зв'язок.** Громадяни мають мати змогу легко контактувати з органами влади для вирішення питань.

3. **Антикорупційна складова.** Запобігання корупції в діяльності місцевої влади.

Підвищення ефективності місцевого самоврядування залежить від якісної територіальної організації, фінансової самостійності громад, а також залучення громадськості до управління.

Територіальна організація влади охоплює всі аспекти розподілу управлінських функцій у межах країни. Це складна система, яка враховує адміністративно-територіальний устрій, регіональні відмінності, особливості розселення населення та соціально-економічну політику уряду.

Рівні територіальної організації

1. **Макрорівень.** Включає територію країни в цілому та визначає загальнодержавні аспекти функціонування органів влади.

2. **Мезорівень.** Охоплює регіональні одиниці (області, райони), що забезпечують управління у межах великих територій.

3. **Мікрорівень.** Здійснюється на рівні населених пунктів, де організовується місцеве самоврядування для вирішення локальних питань.

Адміністративно-територіальний устрій забезпечує чітке зонування країни на окремі рівні управління, кожен з яких є складовою частиною вищого. Особливий статус адміністративних центрів, таких як обласні чи районні центри, створює додаткові можливості для ефективного управління, але водночас викликає виклики у координації між рівнями.

Значення територіальної організації

Територіальна організація є важливим інструментом державного управління, який забезпечує баланс між центром і регіонами. Для її ефективного функціонування потрібен науковий підхід, нормативне регулювання та соціально-економічне обґрунтування. Зокрема, успішна територіальна організація сприяє:

- зниженню адміністративних витрат;
- оптимізації управлінських процесів;
- стимулюванню економічного зростання через раціональне використання ресурсів.

використання ресурсів.

Таким чином, місцеве самоврядування й територіальна організація влади є ключовими чинниками сталого розвитку, які дозволяють ефективно вирішувати питання місцевого значення та сприяють демократизації суспільства.

1.2 Історичні аспекти розвитку місцевого самоврядування в Україні

Розвиток місцевого самоврядування в Україні має довгу та багатогранну історію. (І. Грицяк, 2006) виділяє кілька ключових періодів цього процесу:

1. Період становлення (до середини XIV ст.) – формування громад на основі родових зв'язків.
2. Європеїзація (XIV – XIX ст.) – вплив західноєвропейського Магдебурзького права.
3. Русифікація (XIX ст.) – інтеграція місцевих органів у структури Російської імперії.
4. Українізація (з 1920-х років) – адаптація системи до національних умов.

За (В. Тужик, 2009) визначив окрему конституційну модель розвитку, яка охоплює шість етапів, починаючи з громадського самоврядування в Київській Русі та завершуючи сучасними реформами, які базуються на демократичних принципах.

Ефективність місцевого самоврядування визначається рівнем відкритості, доступності, прозорості в прийнятті рішень, а також здатністю громад брати

участь у місцевому управлінні (Литвиненко, 2001). Територіальна організація влади відіграє важливу роль у цьому процесі. Розподіл функцій між рівнями адміністративно-територіального устрою (макрорівень, мезорівень, мікрорівень) забезпечує ефективну взаємодію між урядом і громадянами, враховуючи регіональні особливості (Бульбенюк, 2011).

Зокрема, сучасні реформи в Україні спрямовані на вдосконалення місцевого самоврядування шляхом децентралізації, що сприяє розширенню повноважень місцевих органів і підвищенню їхньої відповідальності за добробут громад (Круглашов & Бурега, 2021).

РОЗДІЛ 2 РОЗВИТОК МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ РЕАЛІЗАЦІЇ РЕФОРМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

2.1. Місцеве самоврядування в умовах впровадження реформи децентралізації

Розвиток місцевого самоврядування займає центральне місце серед пріоритетів державної політики сучасної України. Вибраний курс на децентралізацію влади, спрямований на гармонізацію інтересів держави та територіальних громад, можна вважати стратегічно важливим етапом у період трансформаційного розвитку країни (Романюк & Мельник, 2015). Місцеві громади відіграють суттєву роль у формуванні соціальної активності, розвитку особистості та забезпеченні ефективності управління, що підкреслює важливість їхньої розбудови для загального прогресу країни (Данилюк, 2017).

Децентралізація є ключовим елементом у процесі становлення України як демократичної та правової держави. Це передбачає передачу повноважень, ресурсів і відповідальності від центральних органів влади до місцевих структур. Децентралізація охоплює як територіальний аспект (передача управління на місця), так і функціональний (перерозподіл відповідальності між рівнями управління) (Круглашов & Бурега, 2021). Такий підхід, що базується на принципах "нового державного управління", сприяє конкуренції, ефективній координації та прозорості у відносинах між різними рівнями влади (Рибак, 2020).

З моменту запуску реформи у 2014 році були здійснені суттєві зміни у системі управління. Територіальні громади отримали більше фінансових ресурсів і самостійності у їх використанні. Зокрема, бюджетна децентралізація стала ключовим етапом трансформації. Розмір місцевих бюджетів зріс із 68,6 млрд грн у 2014 році до 275 млрд грн у 2019 році, що дозволило спрямовувати додаткові кошти на розвиток інфраструктури, благоустрій, ремонт освітніх і медичних закладів (Державна служба статистики України, 2020).

Реформа децентралізації вирішує низку стратегічних завдань:

1. Усунення надмірної централізації через передачу повноважень і ресурсів місцевим органам влади.
2. Забезпечення фінансової автономії громад і модернізація інфраструктури.
3. Подолання адміністративно-територіальної роздробленості через об'єднання громад і укрупнення районів (Собкевич, 2019).

Об'єднання громад є центральним компонентом реформи. Воно передбачає надання додаткових повноважень, фінансових стимулів і доступу до субвенцій. Основні переваги включають:

- Залишення 60% податку на доходи фізичних осіб у місцевих бюджетах.
- Отримання субвенцій на розвиток освіти, медицини та інфраструктури.
- Оптимізація витрат на адміністративний апарат (Кудряшов, 2020).

Укрупнення районів, у свою чергу, дозволяє зменшити дублювання функцій, оптимізувати управлінські процеси та знизити витрати. Передача відповідних повноважень від районних державних адміністрацій до місцевого самоврядування сприяє зміцненню автономії громад (Мельник, 2021).

Реформа децентралізації значно зміцнила спроможність територіальних громад, покращила якість надання публічних послуг і створила умови для ефективної демократії. Подальший розвиток цього процесу дозволить досягти гармонії між державними та місцевими інтересами, підвищить ефективність управління та забезпечить покращення добробуту населення (Бондарчук, 2021).

2.2 Особливості місцевого самоврядування в умовах реалізації реформи децентралізації.

Реформа децентралізації, що розпочалася в Україні у 2014 році, стала ключовим напрямом трансформації системи державного управління. Її

основною метою є створення умов для самостійного розвитку територіальних громад через передачу значної частини повноважень, ресурсів та відповідальності від центральних до місцевих органів влади. У цьому контексті Бочечківська сільська рада, яка отримала статус об'єднаної територіальної громади (ОТГ) у 2017 році, демонструє унікальний досвід впровадження реформи на місцевому рівні (Асоціація об'єднаних територіальних громад, 2023).

З моменту утворення громади у 2017 році Бочечківська сільська рада стала активним суб'єктом місцевого самоврядування. Вона є членом Асоціації ОТГ та Асоціації міст України, співпрацюючи з державними та регіональними інституціями, що підтримують процес децентралізації. Успіхи громади в умовах реформи можна розглядати як результат колективної роботи депутатського корпусу, постійних комісій, виконавчого комітету, сільської ради, а також взаємодії з громадськими організаціями (Міністерство розвитку громад та територій України, 2024).

У перші роки існування громади держава надала вагому фінансову підтримку. Наприклад, з 2017 до 2019 року Бочечківська громада отримала 5,68 млн грн субвенцій на розвиток інфраструктури. Ці кошти було використано на:

- придбання шкільного автобуса;
- закупівлю техніки для комунального підприємства, включаючи трактор із навісним обладнанням та асенізаційну машину;
- капітальний ремонт систем опалення, водопостачання і каналізації навчально-виховного комплексу;
- придбання баків для роздільного збору сміття (Державний фонд регіонального розвитку України, 2020).

Додаткові ресурси з Державного фонду регіонального розвитку дали змогу збудувати водогін у селі Сахни, міні-футбольне поле із штучним покриттям у селі Козацьке, а також провести капітальний ремонт доріг.

Перехід закладів освіти, медицини та соціальної сфери до комунальної власності громади у 2018 році став викликом, адже вони потребували значних

фінансових вкладень для функціонування. Основні досягнення у цій сфері включають:

- оснащення шкіл сучасними меблями, комп'ютерною технікою та обладнанням відповідно до стандартів "Нової української школи";
- відкриття стоматологічних кабінетів у місцевих амбулаторіях;
- створення територіального центру соціального обслуговування, який надає широкий спектр послуг малозахищеним верствам населення (Центр місцевого самоврядування, 2023).

Громада активно підтримує культурний та спортивний розвиток. Наприклад, у центрі села Козацьке створено «Активний парк», оснащений сучасною інфраструктурою для занять спортом. Проєкт реалізовано за кошти місцевого бюджету та за підтримки ТОВ АФ «Козацька» (Програма розвитку ООН в Україні, 2024).

На території громади впроваджено низку заходів для забезпечення безпеки, серед яких:

- створення місцевої пожежної охорони;
- впровадження проєкту «Поліцейський громади».

З огляду на широкомасштабну агресію росії, громада почала посилено працювати над укриттями, навчанням із цивільного захисту, а також економічним розвитком через залучення грантових коштів (Уряд Японії, 2024).

Громада активно розвиває міжмуніципальне співробітництво. Наприклад, спільно з Дубов'язівською та Попівською громадами здійснюється утримання освітніх центрів. У жовтні 2024 року укладено меморандум про співпрацю з Івано-Франківською селищною радою для участі у грантових проєктах. Крім того, громада бере участь у програмі ПРООН із розробки Стратегії розвитку до 2030 року за фінансової підтримки Уряду Японії (Програма розвитку ООН в Україні, 2024).

Досвід Бочечківської сільської громади підтверджує важливість децентралізації як механізму підвищення спроможності місцевого самоврядування. Завдяки державній підтримці, зусиллям громади та

міжнародній допомозі вдалося створити умови для стабільного розвитку в різних сферах. Подальше вдосконалення стратегічного планування й залучення зовнішніх ресурсів сприятиме підвищенню якості життя мешканців громади.

РОЗДІЛ 3 УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ РЕАЛІЗАЦІЇ РЕФОРМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ НА ПРИКЛАДІ БОЧЕЧКІВСЬКОЇ СІЛЬСЬКОЇ РАДИ

3.1. Оцінка та характеристика діяльності Бочечківської сільської ради

Бочечківська територіальна громада утворена в червні 2017 року шляхом об'єднання Бочечківської, Козацької, Сахнівської та Хижківської сільських рад Конотопського району Сумської області.

У 2020 році до Бочечківської сільської ради приєдналась Духанівська сільська рада з утворенням Духанівського старостинського округу.

З моменту об'єднання до складу Бочечківської громади увійшли 13 сільських населених пунктів. [17]

Територія Бочечківської сільської громади є нерозривною та компактною.

Таблиця 3.1 Площа та чисельність населених пунктів громади.

Найменування населеного пункту	Площа населеного пункту, км ²	Чисельність населення, осіб
с. Бочечки	6,7	1053
с. Козацьке	8,7	1177
с. Новомутин	1,3	169
с. Щекинське	0,2	14
с. Вовчик	0,08	6
с. Сахни	1,7	409
с. Бондарі	1,5	214
с. Савойське	0,4	10
с. Хижки	2,1	204
с. Прилужжя	0,8	18
с. Духанівка	3,5	445
с. Бережне	1,3	66
с. Анютине	0,69	53
Усього:	28,97	3580

Бочечківська громада розташована в Сумській області у північно-східній частині України. Площа сільської територіальної громади складає 328,1 км².

Станом на 1 січня 2024 р. населення громади складало 3580 осіб.

Таблиця 3.2. Порівняння населення та площі громади з територією району та області (станом на 01 січня 2023 року)

Територія	Площа, км ²	Площа ТГ у % до загальної площі району/ області	Наявне населення осіб	Населення ТГ у % до загального населення району/ області	Щільність населення, осіб/км ²
Бочечківська сільська рада	328,1	-	3580	-	10,91
Конотопський район	5190	6,3%	203190	1,8%	39,15
Сумська область	23834	1,4%	1035800	0,3%	43,46

Утворена територіальна громада навколо адміністративного центру — села Бочечки, яке розміщено на відстані 150 км від м. Суми, 18 км від районного центру м. Конотоп, від столиці України - м. Київ - 267 км. До державного кордону з росією — приблизно 50 км.

Бочечківська СТГ межує на сході з Путивльською міською та Буринською міською, на півночі з Кролевецькою міською територіальною громадою, на заході — з Попівською селищною громадою, на півдні — з Дубов'язівською селищною громадою.

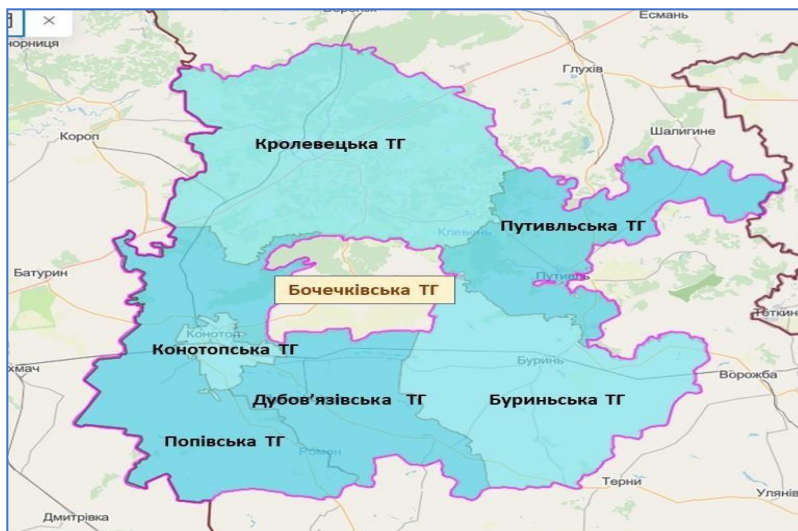

Рисунок 3.1. Бочечківська громада та громади сусіди.

Таблиця 3.3. Порівняльна таблиця площ та кількості населення з громадами, які знаходяться поруч з сільською громадою.

Назва територіальної громади	Площа, км ² .	Населення
Бочечківська сільська ТГ	380,1	4 290
Путивльська міська ТГ	588,5	20 360
Кролевецька міська ТГ	1283,0	35 033
Дубов'язівська селищна ТГ	525,9	9 730
Попівська селищна ТГ	893,2	13 030

Відповідно до даних, які характеризують природний потенціал громади, можна сказати наступне: земельні ресурси і територія громади, а саме площа Бочечківської сільської ради — 38615,52 га., ступінь розораності земель — 36,3 %; лісистість — 28,3 %; частка заповідних територій (природоохоронного призначення) складає 27,2 % від загальної площі сільської територіальної громади.

Таблиця 3.4. Структура земель громади

Назва	Площа, га	%
Загальна площа земель	38615,52	100
Сільськогосподарські землі, у тому числі:	25114,92	65,0
сільськогосподарські угіддя, з них:	24412,1	63,2
Рілля	13859,07	35,9
багаторічні насадження	-	
Сіножаті	6718,28	16,8
Пасовища	4048,37	10,5
під господарськими будівлями і дворами	324,77	0,8
під господарськими шляхами і прогонами	164,43	0,4
землі, які перебувають у стадії меліоративного будівництва та відновлення родючості	-	
Землі лісгосподарського призначення, у тому числі:	10831,11	28,0
лісові землі	10742	27,8
Чагарники	89,11	0,2
Забудовані землі, у тому числі:	619,34	1,6
землі житлової та громадської забудови	159,45	0,4
землі промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення	459,89	1,2
Відкриті заболочені землі	1421,10	3,7
Води	427,42	1,1
Землі запасу	213,67	0,6

Територія Бочечківської громади має значний рекреаційний ресурс, придатний для відпочинку, туризму та медичної реабілітації - лісові масиви складають 28,3% земельного фонду громади та землі водно-господарського призначення — 1,1%:

На території громади є ріки Сейм, Щемля, Кривуля, з них найбільша — Сейм.

Населення Бочечківської сільської територіальної громади станом на 1 січня 2024 р. становить 3580 осіб, з них -чоловіків – 1470 (46%) осіб; жінок – 1703 (54%) осіб, дітей до 18 років – 403 осіб

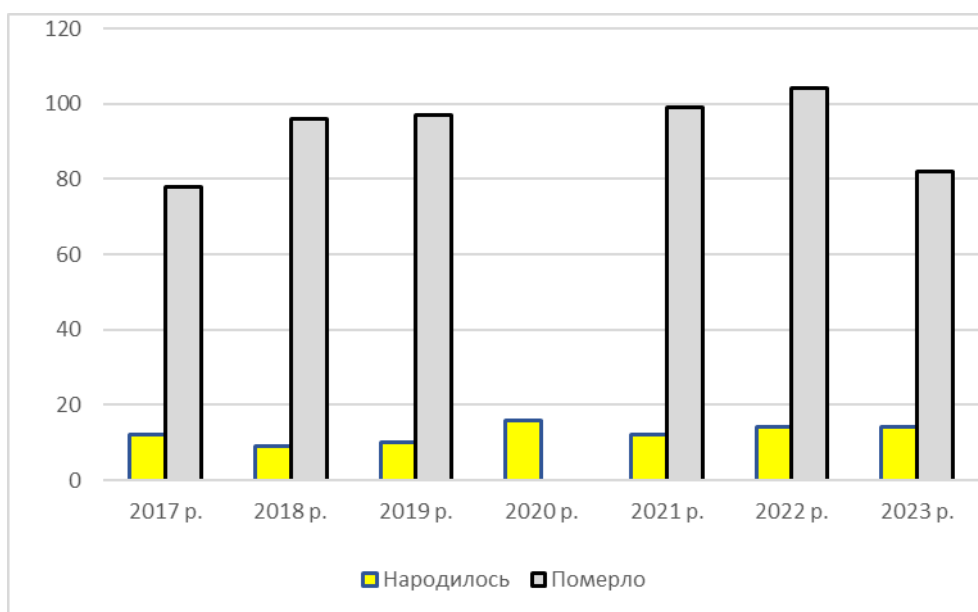

Рисунок 3.2. Природні фактори зміни чисельності населення громади, по рокам⁴

Демографічні фактори зменшення чисельності Бочечківської громади – це від’ємні показники природних змін, де за рахунок значної смертності та низької народжуваності, де середній показник зменшення склав - 81 особа щорічно, та міграція до інших населених пунктів України та закордон.

Таблиця 3.5. Основні групи населення громади, станом на 1 січня 2024 р.

№	Категорія	Кількість, осіб.
1.	Працюючі	618
2.	Безробітні	1632
3.	Пенсіонери	1219
4.	Інваліди	173
5.	Багатодітні родини	26
6.	Ветерани війни	2

Одна з проблем, які негативно впливають як на демографічну ситуацію в громаді, так і на її територіальний розвиток - високий рівень фактичного безробіття, що є причиною відтоку економічно активного населення за межі громади/країни. Видатки на соціальні потреби, особливо у сфері охорони здоров'я та освіти зростають щороку, але не сприяють відтворенню населення і не вирішують проблеми демографії.

Таблиця 3.6. Кількість мешканців по населених пунктах громади, на початок року.

Території	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024.	2024 р. до 2020 р.
с. Козацьке	1200	1198	1185	1181	1177	98%
с. Бочечки	1100	1092	1076	1067	1053	96%
с. Духанівка	н/д	462	447	444	445	96%*
с. Сахни	408	406	400	404	409	100%
с. Бондарі	228	227	224	221	214	94%
с. Хижки	214	213	209	209	204	95%
с. Новомугин	180	179	177	172	169	94%
с. Бережне	н/д	72	69	67	66	92%*
с. Анютино	н/д	54	52	52	53	98%*
с. Прилужжя	20	20	18	17	18	90%
с. Щекинське	14	14	14	14	14	100%
с. Савойське	12	12	10	10	10	83%
с. Вовчик	6	6	6	6	6	100%

Частка осіб працездатного віку, за даними первинного обліку населення громади, складає близько 60 % постійного населення (понад 2 тис. осіб).

Структура зайнятості населення за видами діяльності відповідає структурі економічної активності на території громади: найбільша кількість робочих місць, у тому числі сезонних, функціонує в сільськогосподарській галузі та бюджетних сферах, частково населення самозайняте у сфері торгівлі, надання послуг, виробництві

Таблиця 3.7. Зайнятість за видами діяльності станом на 1 січня 2024 р.

Галузі та види діяльності	Кількість
Сільське господарство, мисливство, лісове та рибне господарство	326
Промисловість	16
Будівництво	0
Оптова й роздрібна торгівля; торгівля транспортними засобами; послуги з їх ремонту.	21
Транспорт і зв'язок	0
Державне управління	57
Освіта	122
Охорона здоров'я та соціальна допомога	32
Колективні, громадські та особисті послуги	27

Таблиця 3.8. Середня заробітна плата за видами діяльності, грн.

Галузі та види діяльності	Середня заробітна плата, грн
Сільське господарство, мисливство, лісове та рибне господарство	20588
Промисловість	8296
Будівництво	
Оптова й роздрібна торгівля; торгівля транспортними засобами; послуги з їх ремонту	7100
Транспорт і зв'язок	-
Державне управління	13503
Освіта	9008
Охорона здоров'я та соціальна допомога	10050
Колективні, громадські та особисті послуги	6940

Таблиця 3.9. Найбільші роботодавці.

Підприємство, організація, установа	Вид діяльності (основний)	Чисельність працівників у 2022 р.
ТОВ АФ «Козацька»	Вирощування зернових та технічних культур	234
Філія «Конотопське лісове господарство»	Заготівля деревини рубок головного користування	16

На території Бочечківської громади медичні послуги населенню надають 2 амбулаторії загальної практики сімейної медицини, 2 фельдшерсько-акушерських пункти (с. Духанівка, с. Сахни) та 1 фельдшерський пункт (с. Хижки) та пункт постійного базування бригади екстреної медичної допомоги у селі Козацьке.

Мешканцями населених пунктів Бочечківської територіальної громади укладено 3538 декларацій (при загальній кількості 3580 мешканців). Середня кількість декларацій на одного лікаря — 1769 клієнтів.

Мережа закладів загальної середньої освіти представлена 2 опорними закладами в с. Бочечки та с. Козацьке, заклад позашкільної освіти - Центр дитячої та юнацької творчості та структурами управління — відділом освіти Бочечківської СР та центром професійного розвитку педагогічних працівників. В рамках Угоди про співпрацю між Попівською та Бочечківською сільськими радами на території громади функціонує КУ «Інклюзивно-ресурсний центр» Попівської сільської ради»

Таблиця 3.10. Статистичні показники освітньої мережі.

Заклад загальної середньої освіти	Бочечківський заклад загальної середньої освіти I- III ступенів Бочечківської сільської ради	Козацький заклад загальної середньої освіти I-III ступенів Бочечківської сільської ради
Профіль навчання:	Української філології	Філологічний
Спроможність закладу освіти, учнів:	250	306
Кількість учнів:	171	149
Кількість персоналу:	56	48
В т.ч, педагогічних працівників:	27	22
Кількість класів:	11	12
Кількість приміщень:	30	34
Кількість інклюзивних класів:	3	1
Кількість учнів у них:	3	1
Рік побудови чи капремонту		1991 р.

Мережа клубних закладів Бочечківської сільської ради налічує 6 одиниць: 3 сільських будинки культури та 3 сільські клуби. З них спеціально

побудовані – 4, знаходяться у пристосованих приміщеннях — 2. Заклади культури опалюються та підключено до мережі Інтернет.

Бібліотечні послуги населенню Бочечківської сільської ради надають 5 бібліотек.

На території Бочечківської сільської ради функціонує 12 спортивних споруд:

- 1 - спортивна зала,
- 1 - пристосоване приміщення для проведення занять з фізичної культури,
- 1 - футбольне поле,
- 3 волейбольних майданчики,
- 3 — баскетбольних,
- 3 – міні-футбольних, з них 1 зі штучним покриттям, поля

На території Бочечківської сільської територіальної громади представлені такі галузі : сільське господарство, лісове господарство, підприємства роздрібною торгівлі, побутового обслуговування населення. На сьогоднішній день діє 14 торговельних об'єктів та сфери послуг: це продовольчі та непродовольчі магазини, заклад побутового обслуговування та інше. Найбільшими бюджетоутворюючими підприємствами є підприємство ТОВ АФ«Козацька», що займається виробництвом продуктів тваринництва, зернових, олійних та технічних культур, їх переробкою та реалізацією та підприємство «Бочечківське», а також фермерські господарства, що орендують землі на території громади та займаються посівами зернових і технічних культур, розведенням м'ясо- молочної худоби.

Таблиця 3.11. Зареєстровані суб'єкти господарської діяльності

Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.
СПД - юридичні особи	3	3	3	3
Малі підприємства	5	5	5	5

Таблиця 3.12. Зареєстровані суб'єкти господарської діяльності за видами діяльності

Галузі та види діяльності	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.
Сільське господарство, мисливство та лісове господарство	6	6	7	7
Оптова і роздрібна торгівля; торгівля транспортними засобами; послуги з ремонту	16	15	13	12
Освіта	3	3	3	3
Охорона здоров'я та соціальна допомога	2	2	2	2
Колективні, громадські та особисті послуги	1	1	1	1

Значний дохід в бюджет Бочечківської сільської територіальної громади приносять підприємства торгівлі та побуту, що здійснюють свою діяльність на території громади.

Таблиця 3.13. Кількість підприємств торгівлі.

Назва	Показник	Значення
Торгова площа	Загальний обсяг торгової площі в ТГ, кв. м.	1138
	Кількість підприємств оптової та роздрібно торгівлі	14
Споживчий ринок	Кількість зареєстрованих ринків (майновий комплекс)	-
	Кількість продуктових магазинів	12
	Кількість інших магазинів	2
	Кількість торгово-розважальних центрів	-
	Кількість супермаркетів	1
	Кількість закладів громадського харчування	-
	Кількість підприємств оптової та роздрібно торгівлі	12

Питання безпеки та охорони громадського порядку, дотримання вимог комендантської години покладені на поліцейського офіцера громади.

Патрулювання території відбувається за сприяння громадських формувань «Козацький рубіж» та «Козацька сотня». Відбуваються спільні рейди з працівниками ДП «Ліси України» з метою недопущення незаконної рубки лісу та полювання.

Задля протидії надзвичайним ситуаціям сформовано та діє місцева пожежна охорона.

Через територію громади пролягає авто мобільна дорога регіонального значення Р 60 Кролевець-Конотоп- Ромни-Пирятин, яка з'єднує село з районним центром та сусідньою областю, наближеність до районного центру Конотоп, залізниці.

Загальна протяжність автомобільних доріг Бочечківської сільської територіальної громади складає 44,2 км, з них дороги державного значення — 22,4 км, дороги місцевого значення - 22,6 км.

Сполучення з обласним центром та районним центром, приміськими пунктами громади здійснюється приватними перевізниками. На сьогодні для задоволення потреб жителів громади у сфері перевезення пасажирів автомобільним транспортом діє 5 автобусних маршрутів, з них: 2 міжміських та 3 приміських

ДП Укрпошта надає поштові послуги застосовуючи пересувне відділення. Основні послуги: Укрпошта Стандарт, оформлення передплати, доставка за межі України, комунальні та інші платежі, виплата післяплати тощо.

Також на території громади функціонують два відділення ТОВ «Нова Пошта»: в с. Бочечки, вул. Соборна, 2 та в с. Козацьке, вул. Гетьмана Самойловича

Стаціонарний телефонний зв'язок та послуги мережі Інтернет надають Сумська філія АТ «Укртелеком», ТОВ «ПАН-Телеком», ТОВ «Інтертелеком» та оператор кабельного телебачення ТОВ «Зурбаган».

Найбільша мережа мобільного зв'язку, що покриває 80 відсотків території Бочечківської громади це Київстар, якість зв'язку якого становить майже 100%

Бочечківська сільська рада восьмого скликання складається з 22 депутатів, десформовано 4 постійних депутатських комісій.

Створено 4 старостинські округи.

Підприємства та установи комунальної власності:

КЗ «Центр надання соціальних послуг» Бочечківської сільської ради,

КП "Добродій 2018" Бочечківської сільської ради

В громаді функціонує Центр надання адміністративних послуг (ЦНАП) як постійно діючий робочий орган виконавчого комітету Бочечківської сільської ради, який надає 98 видів послуг мешканцям громади

ЗМІ та представлення громади в мережі Інтернет.

Громада представлена в Інтернеті офіційним сайтом Бочечківської сільської ради: www.bochechkivska-gromada.gov.ua

Також Бочечківська сільська рада має сторінку в соціальній мережі Facebook. Група налічує приблизно 2500 підписників

www.facebook.com/groups/1379078135626212

Місцеві теле- і радіоканали та друкова преса відсутні. Конотопська громадсько-політична газета «Сільські горизонти» є основним друкованим представником засобів масової інформації Бочечківської ТГ.

Керівництво громади активно комунікує з мешканцями громади через офіційний сайт, через власні аккаунти в соціальних мережах тощо

Таблиця 3.14. Доходи місцевого бюджету, млн. грн., по рокам

Показники	2020	2021	2022	2023
Прибутковий податок з громадян/ ПДФО	9,3	12,1	13,5	14,9
Єдиний податок (крім с/г виробників)	0,7	1,3	1,4	1,2
Єдиний податок від с/г виробників	2,7	5,1	1,9	4,2
Доходи від відчуження нерухомості та землі	-	-	-	-
Податок на прибуток підприємств комунальної власності	0,002	0,00004	0,0002	0,0002
Плата за землю	4,8	6,4	7,2	7,3
Податок на нерухомість	0,5	0,3	0,2	0,5
Акцизний збір	0,06	0,06	0,02	0,08
Інші місцеві податки та збори	0,2	0,2	0,1	0,1
Податкові надходження разом	25,6	34,4	46,9	71,0
Дохід від оренди комунального майна	0,64	0,59	0,59	0,59

Відбувається поступове зростання доходів місцевого бюджету з 25,6 млн. грн. (2020 р.) до 73 млн. грн. (2023 р.).

Графічно рух основних податкових надходжень представлений на наступному рисунку

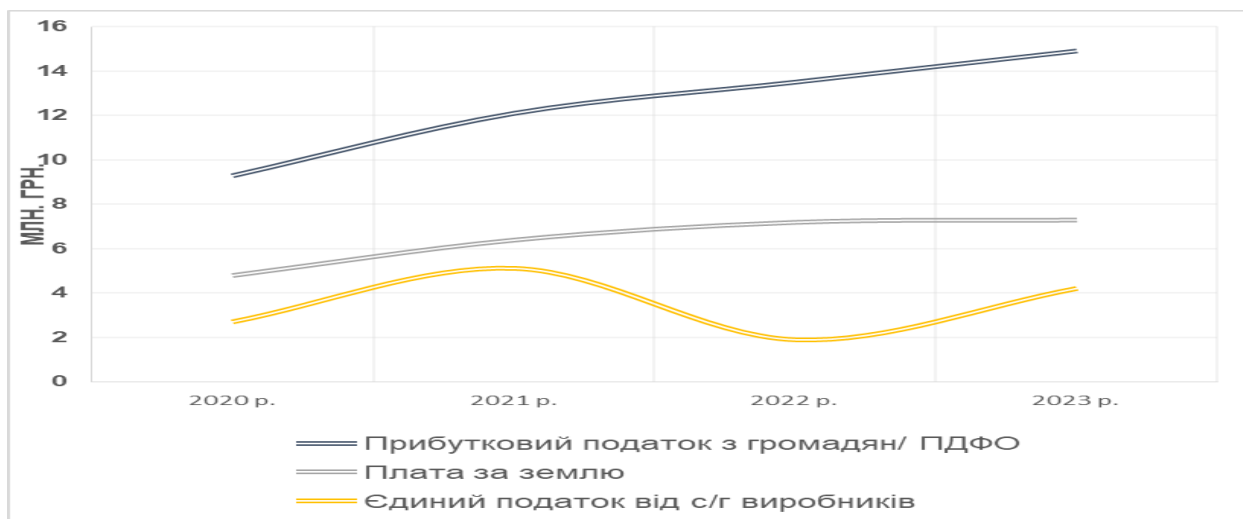

Рисунок 3.3. Основні доходи бюджету, по рокам

Видатки бюджету

Таблиця 3.15. Структура видатків бюджету громади (прогнозна), млн. грн.

Статті видатків	2024 (прогноз)
Оплата праці і нарахування на заробітну плату	43,4
Медикаменти та перев'язувальні матеріали	0,025
Продукти харчування	1,18
Інші незахищені видатки	4,68
Оплата комунальних послуг та енергоносіїв	2,6
Дослідження і розробки, окремі заходи по реалізації державних (регіональних) програм	0,048
Поточні трансферти	6,31
Соціальне забезпечення	0,99
Інші поточні видатки	0,071
Нерозподілені видатки	0,1

Таблиця 3.16. Найбільші платники податків у громаді

№	Назва	Сплачено ПДФО	Акциз	Плата за землю	Податок на нерухомість
1	ТОВ «АФ Козацька»	7,4	0,0	3,2	0,004
2	ТОВ «Бочечківське»	1,3	0,0	1,9	0,005
3	Відділ освіти, культури і туризму, молоді та спорту	4,8	0,0	0,0	0,0
4	Філія Конотопське лісове господарство	1,1	0,0	0,0	0,06

Автором роботи проведено комплексне дослідження думок та пропозицій жителів Бочечківської сільської громади з метою оцінки діяльності сільської ради та для їх врахування при розробці Стратегії розвитку.

Форма проведення – інтерактивне (за допомогою Google Forms) опитування.

Вимоги до проведення вибіркового опитування:

- задля отримання повних даних, анкети складені з трьох відкритих питань,
- опитування проведено без задіяння інтерв'юерів,
- отриманні в процесі голосування дані – анонімні.

Кількість отриманих анкет: отримано **99** анкет через інтернет.

Результати опитування наведені в додатках 1-6.

Підсумки опитування показали, що більшість її мешканців бачить в майбутньому Бочечківську громаду, як процвітаючу, успішну, розвинуту, охайну, мирну та комфортну територію.

3.2. Удосконалення напрямів стратегічного розвитку Бочечківської сільської сільської ради

З метою проведення комплексного дослідження особливостей функціонування Бочечківської громади проведемо SWOT-аналіз її розвитку. Для цього розглянуто окремі фактори, що здійснюють вплив на функціонування громади.

Висновки SWOT-аналізу.

Метою стратегічного планування є спрямування обмежених ресурсів на пріоритетні сфери, які призведуть до досягнення поставленої мети. Одним із перевірених інструментів вибору пріоритетів - SWOT-аналіз, який полягає у визначенні сильних (англ. Strengths) і слабких (Weaknesses) сторін громади, її позитивних і негативних рис, специфічних ресурсів, потенціалу або дефіцитів, які мають вплив на майбутній розвиток, а також можливостей (Opportunities) і загроз (Threats), позитивних і негативних процесів чи явищ, які стосуються громади або стосуватимуться її у майбутньому і впливатимуть на її розвиток.

Таблиця 3.17. Пріоритети SWOT - аналіз сильних, слабких сторін Бочечківської сільської громади, можливостей і загроз

Сильні сторони (позитивні фактори громади, які можуть бути використані для її розвитку)	Слабкі сторони (негативні фактори громади, які заважають її розвитку)
Потенціал виконавчих органів самоврядування	
<ul style="list-style-type: none"> - Сформовано професійний та вмотивований управлінський колектив, адміністративні послуги надаються безпосередньо в громаді, - Наявний досвід в розробці та реалізації грантових проектів (ДФРР), - Успішний досвід залучення додаткових коштів в бюджет за рахунок співпраці з депутатами різних рівнів та з місцевими сільгоспвиробниками. 	<ul style="list-style-type: none"> - Кошти громади на реалізацію власних завдань обмежені через малу податкову базу, - Існує потреба у спеціалізованих кадрах для управління громадою (проектні менеджери, фахівці з земельних питань тощо) - Недостатній рівень комунікації та залучення мешканців до процесів управління громадою, - Ненаповнений сайт громади, недостатня промоція громади в мережі Інтернет.
Інфраструктура	
<ul style="list-style-type: none"> - Наявність в громаді приміщень та об'єктів для розміщення підприємств чи бізнесу, - Розвинена мережа доріг місцевого значення, частина з яких відремонтована, - Налагоджена система пасажирських перевезень з обласним/районним центрами та іншими містами країни, - Хороша якість зв'язку та мобільного Інтернету в громаді 	<ul style="list-style-type: none"> - Необхідність модернізації мережі водопостачання та очищення свердловин, необхідність впровадження систем обліку споживання води, - Потреба в ремонті 2/3 доріг місцевого значення, - Освітлення наявне в 70% громади, але мережа потребує модернізації, - Поганий стан і оснащення частини комунальних будинків, які потребують ремонтів, неефективне опалення комунальних об'єктів.
Економіка	
<ul style="list-style-type: none"> - Територія сприятлива для розвитку сільського господарства: громада розташована в зоні помірного клімату, має продуктивні чорноземи. - Доступність об'єктів та земельних ділянок для ведення підприємництва. - Наявність покладів природних копалин – торф, глина, крейда. 	<ul style="list-style-type: none"> - Вирощування традиційних культур при низьких закупівельних цінах. - Відсутня переробка сільськогосподарської продукції і молока. - Нерозвиненість малого підприємництва, зокрема у сфері надання послуг.

Продовження Таблиці 3.17. Пріоритети SWOT - аналіз сильних, слабких сторін Бочечківської сільської громади, можливостей і загроз

Навколишнє середовище і туризм	
<ul style="list-style-type: none"> - Чисте навколишнє середовище. - Відсутність промислових об'єктів; лісистість території громади - 28,3%; частка заповідних територій складає 27,2 % від загальної площі громади. - Наявність привабливих для туристів культурних і історичних пам'яток, функціонує оленяча ферма. 	<ul style="list-style-type: none"> - Відсутність організованої системи збору, вивезення та утилізації сміття, культури поводження з сміттям у мешканців, наявність стихійних сміттєзвалищ. - Відсутність туристичної інфраструктури (місць для проживання, закладів харчування, туристичних продуктів та відповідних фахівців).
Жителі, громадська активність	
<ul style="list-style-type: none"> - Компактність проживання. В двох населених пунктах с. Бочечки та с. Козацьке проживають майже 70% населення громади. - Відсутні проблеми на національному на релігійному ґрунті. - Невисокий рівень правопорушень. - Місцеві школи та Будинки культури є осередками культурної, мистецької та спортивної діяльності. 	<ul style="list-style-type: none"> - Низький рівень життя, зайнятості та доходів місцевого населення. - Значне скорочення населення, високий рівень трудової міграції. - Низький рівень пропаганди здорового способу життя і профілактики негативних соціальних явищ.
Можливості (позитивні фактори зовнішнього впливу, які сприяють розвитку громади)	Загрози (негативні фактори зовнішнього впливу, які заважають розвитку громади)
<ul style="list-style-type: none"> - Активне впровадження інструментів міжмуніципального співробітництва з сусідніми громадами у сфері туризму, екології, утилізації та переробки сировини. - Поступове покращення економічної ситуації в країні (у зв'язку із цим соціально-побутової ситуації жителів громади). - Формування громадянського суспільства, зростання активності мешканців. - Рух України до членства в ЄС, в тому числі, доступ до коштів структурних інвестиційних фондів ЄС, міжнародних грантових та донорських програм міжнародної технічної допомоги. 	<ul style="list-style-type: none"> - Багаторічна війна, яка виснажує економіку країни та регіону, демографічні, так і фінансові ресурси. - Загально українські політичні та економічні загрози. - Нестабільність ринку, як наслідок, сільськогосподарської спеціалізації місцевої економіки громади. - Скорочення бюджетної бази внаслідок бюджетних новацій. - Розташування громади в прикордонному регіоні, як причина зменшення інвестицій. - Подальше зростання цін на енергоносії. - Зниження рівня ґрунтових вод внаслідок кліматичних змін.

<ul style="list-style-type: none"> - Підтримка громади місцевими підприємцями та сільгоспвиробниками в рамках приватно-публічного партнерства. - Доступність експертної консалтингової підтримки у сферах повноважень ОМС. - Зростання тренду на екологічні відпочинок та гастрономію, народні традиції. - Підвищення попиту на житло в сільській місцевості, як відповідь на глобальні загрози (війна та епідемія). - Оновлення Стратегії розвитку Сумської області. Планування та реалізація нових програм, сприятлива внутрішня політика органів виконавчої влади Сумської області. 	<ul style="list-style-type: none"> - Загроза втрати/скорочення мереж соціальних закладів через скорочення населення. - Демографічна криза - від'ємний природний приріст, трудова міграція.
---	--

Серед сукупного набору можливостей для громади найбільш суттєвими є показники інвестиційної привабливості Бочечківської громади — наявність земельних ділянок, споруд для започаткування та ведення бізнесу у двох перспективних для громади галузях — сільському господарстві та туристичній галузі.

Серед факторів, що протидіють розвитку громади найбільш загрозливими (вплив загроз на слабкі сторони) є скорочення бюджетної бази, багаторічна війна та нестабільність ринку внаслідок сільськогосподарської спеціалізації економіки громади.

Серед можливостей, які слід використовувати задля посилення сильних сторін Бочечківської громади - зростання тренду на екологічний відпочинок, підвищення попиту на житло в сільській місцевості та долучення до програм регіонального розвитку в рамках оновлення Стратегії розвитку Сумської області

Порівняльні переваги, виклики і ризики Бочечківської сільської громади

Попередній аналіз чинників зовнішнього і внутрішнього середовищ Бочечківської сільської територіальної громади засвідчив, що, попри значні обмежуючі чинники та загрози, громада має потенціал для розвитку.

Зокрема, її туристично-рекреаційні можливості пов'язані із сприятливим природнім середовищем території, наявністю водних ресурсів, лісів, що можуть використовуватись для активного і пасивного туризму.

В свою чергу, велика площа земель сільськогосподарського призначення формує вагомий потенціал для розвитку сільського господарства, в т. ч. вирощування екологічної продукції в невеликих господарствах або кооперативах.

Проте, в громаді відсутні підприємства, які б займались переробкою сільськогосподарської продукції, що суттєво знижує додану вартість, яку формують господарюючі суб'єкти громади в сільському господарстві, а отже — зумовлює такі негативні наслідки, як зменшення рівня працевлаштування, скорочення податкової бази та інше.

Вагомим навантаженням для місцевого бюджету є цілий ряд неvirішуваних роками інфраструктурних проблем необхідність диверсифікації джерел постачання питної води, низька якість доріг місцевого значення, поганий технічний стан об'єктів інфраструктури культури та потреба їхнього технічного переоснащення, потреба розширення можливостей комунальних закладів дошкільної освіти.

Загалом, не зважаючи на суттєві стримуючі розвиток фактори зовнішнього середовища (загрози) внутрішнього (слабкі сторони), слід зазначити, що громада володіє вагомими конкурентними перевагами, які, за умови правильних управлінських рішень, проактивної позиції місцевої влади та усіх груп зацікавлених сторін, дають їй перспективи для прискореного зростання та досягнення значного поступу як в економічній (сільське господарство, переробна промисловість), так і в соціальній (шкільна і дошкільна освіта, інфраструктура культури, підвищення якості медичних послуг та ін.) та екологічній сферах.

Проведений SWOT аналіз дозволить громаді спиратися на сильні сторони, усувати слабкі сторони та використовувати можливості.

Порівняльні переваги, визначені в результаті аналізу сильних сторін і можливостей.

Перемога в війні, активне економічне відновлення та виконання вимог щодо вступу країни в ЄС сприятимуть приходу інвесторів, коштів програм відновлення, проектів матеріально-технічної допомоги.

Це безумовно вплине на подальший розвиток сільськогосподарських підприємств та будівництво переробних підприємств на території громади.

Громада має значні земельні ресурси с/г призначення, сприятливі для розвитку сільського господарства, програми у межах державної підтримки агропромислових виробників. Використання інструментів державної підтримки сільгосп-виробниками сприятиме покращенню їх фінансового становища в кризових умовах та забезпечить покращення фінансового стану територіальної громади.

Надходження капіталу та розвиток бізнесу сприятимуть покращенню надання послуг по належному утриманню комунальної сфери, будівництво доріг та ремонту вулиць, надання якісних освітніх, культурних та медичних послуг.

Зростаючий попит на туристичні послуги на рекреаційних територіях, підвищений інтерес з боку інвесторів поєднанні зі збільшенням програм відновлення та фінансової допомоги Україні з боку західних партнерів, сприятимуть розвитку економіки та зайнятості на території громади.

Громада має потенціал для розвитку короткострокового туризму, оскільки характеризується значною різноманітною історико-культурною спадщиною та наявними природними ресурсами. У цьому контексті залучення грантових ресурсів та міжнародної технічної допомоги, а також «зеленого» фінансування й інвестицій для заходів щодо запобігання та адаптації до зміни клімату та впровадження інноваційних екологічних рішень у розвиток громади можуть бути вагомим чинником підвищення її туристичної привабливості у контексті агро-, вело-, мото- та інших видів туризму.

Водночас розвиток цієї сфери можливий і завдяки налагодженню міжмуніципального співробітництва з сусідніми громадами та створенню нових спільних цікавих маршрутів для подорожей.

Всі ці процеси, що будуть сприяти або підсилювати підтримку діяльності місцевої влади

Виклики, визначені в результаті аналізу слабких сторін і можливостей.

Військова Перемога, рух України до вступу в ЄС, впровадження необхідних реформ в Україні, розширення міжнародної матеріально-технічної підтримки, програм відновлення, а також — ймовірно збільшення бюджетного фінансування на розвиток громад можуть сприяти зростанню матеріальної бази громади, в т.ч. — в комунальній сфері, покращенню рівня забезпеченості питною водою, впровадженню в життя громади інформаційних технологій та інфраструктури розвитку бізнесу.

Слабкими сторонами громади, які характеризується стримуючим впливом на її економічний розвиток, є невисокий рівень фінансової спроможності та обмежений бюджетний ресурс громади.

Попри вигідне розташування громади, її слабкою стороною є незадовільний стан значної частини комунальних доріг та доріг загального користування місцевого значення, а також недостатньо розвинене транспортне сполучення між населеними пунктами самої громади. Вирішення цієї проблеми ускладнюється обмеженими бюджетними ресурсами.

Зовнішнє фінансування може бути «панацеєю» не лише для вирішення проблем транспортної інфраструктури у громаді, а й питань екологічного спрямування та розвитку системи комунальних послуг. Залучення «зеленого» фінансування та інвестицій для заходів щодо запобігання та адаптації до зміни клімату, побудови циркулярної економіки та збереження довкілля, підвищення рівня екологічної свідомості населення сприятиме подоланню екологічних проблем громади внаслідок захаращення річок, наявності несанкціонованих сміттєзвалищ та невисока залученість домогосподарств до централізованого вивозу ТПВ. Її вирішення, серед іншого, можливе у контексті

спільних дій органів самоврядування територіальних громад Конотопського району в екологічній сфері. Проблему невисокої залученості домогосподарств до централізованого вивозу ТПВ можна вирішити шляхом участі у проєктах та програмах екологічного спрямування. Ці ж чинники, наряду з іншими, мають привести до підвищенню рівня кадрів в приватному та бюджетному секторах, створенню конкурентних умов для молоді в громаду та активізації активності мешканців.

Розширення співпраці з іноземними партнерами, надання матеріально-технічної підтримки, розвиток альтернативної енергетики, просунення енергоефективних технологій акцент на вирішення екологічних проблем створюють передумови для зниження енергоспоживання в бюджетних установах, вирішення питань з сортуванням та утилізацією ТПВ.

Ризики, визначені в результаті аналізу слабких сторін і загроз

Відкриття кордонів, або посилення гарячої фази війни негативно вплинуть на демографічну ситуацію в громаді, забезпеченість кваліфікованими кадрами, безробіття.

Покладання на місцеві громади додаткових соціальних повноважень без надання відповідних матеріальних і фінансових ресурсів посилять ризики, пов'язані з покращенням матеріально-технічної бази в соціальній сфері, покращенням кадрового потенціалу, зниженням енергоспоживання в бюджетних установах.

Посилення корупційної складової в розподілі коштів може призвести до збереження низьких обсягів інвестиційної активності, розвитку громадських ініціатив та соціальної відповідальності бізнесу, а також — подальшої тінізації місцевої економіки.

Зокрема, сьогодні доцільно акцентувати на загрозі енергетичній безпеці країни та встановлення обмежень споживання електроенергії для підприємств та населення внаслідок воєнних дій, що набуло особливої актуальності з приходом зими 2024/2025 років.

Зважаючи на невисокий рівень фінансової спроможності громади та потребу залучення додаткових коштів, суттєвий стримуючий ефект для громади матимуть також загрози фінансового та економічного характеру. У період активної фази війни та повоєнному періоду існує ризик перекладання на місцеве самоврядування державних фінансових зобов'язань щодо забезпечення соціальних стандартів, а за умови недостатності власних коштів громади (доходу) для вирішення соціальних проблем це може мати вкрай негативні наслідки для її розвитку. З другого боку, існують фінансові ризики для розвитку суб'єктів господарювання на території Бочечківської громади. Складна економічна ситуація в державі, ускладнення доступу до дешевих кредитних ресурсів, інфляційні процеси, зростання вартості енергоносіїв, логістики та сировини може привести до банкрутства окремих суб'єктів господарювання, погіршенням фінансового стану інших та зниженням темпів появи нових підприємств. Усе це матиме негативний наслідок для громади, оскільки зменшить обсяги податкових надходжень до місцевого бюджету і стимулюватиме зростання безробіття.

Недостатність або скорочення власних фінансових ресурсів для будівництва або сучасного оновлення закладів освіти та культури, спільних з іншими громадами інфраструктурних проєктів, все це, можливо, призупинить соціально-економічний розвиток громади.

Підсумовуючи висновки SWOT варто зауважити, що в Бочечківській громаді сильні сторони переважають над слабкими. Є значна кількість загроз, але можливостей для успішного розвитку громади значно більше.

Участь у державних та міжнародних проєктах із впровадження кращих практик місцевого самоврядування та співпраця з іншими громадами дасть змогу поліпшити економічний розвиток в громаді.

Зрештою, всі проєкти, що реалізовуватимуться, матимуть на меті створення максимально комфортних умов проживання на території громади привабливих як для місцевих мешканців, так і для жителів сусідніх громад, а також зрозумілих та конкурентних умов для залучення інвестицій

Методологічні підстави стратегічного вибору.

Базові умови для громади для розвитку станом на 2024 рік такі:
Бочечківська сільська територіальна громада згідно класифікації функціональних типів території у Державній Стратегії регіонального розвитку України відноситься до категорії «прикордонні території з підвищеним ризиком».

Бочечківська територіальна громада має компактну територію з вигідним географічним та транспортним розташуванням.

Проте нагальними проблемами в громаді є :

Незадовільний стан місцевих доріг.

Транспортне сполучення поміж селами громади.

В громаді відсутня вело- інфраструктура.

Недостатня для вирішення основних інфраструктурних проблем дохідна база місцевого бюджету

В громаді не вистачає сучасних закладів та місць дозвілля та спорту,

Широкомасштабне вторгнення росії виявило вразливість та незахищеність громади, тому від місцевої влади мешканці вимагають іншого рівня безпекових споруд, заходів, навчання цивільній обороні тощо.

Сценарії розвитку Бочечківської громади

Сценарне моделювання, як важливе методологічне підґрунтя вибору траєкторії розвитку, представляє собою певну послідовність подій, які можуть відбутися в майбутньому із значною долею ймовірності і за певних умов.

Проведено моделювання ймовірності настання різних подій від негативних до позитивних. За основу аналізу взяті інерційний та альтернативний типи сценаріїв розвитку Бочечківської громади.

Інерційний сценарій розвитку формується за допомогою комплексу припущень, що баланс зовнішніх і внутрішніх факторів впливу на стан громади, як соціально-економічної системи, залишається незмінним, тобто громада рухається по інерції.

Базові припущення інерційного сценарію на національному та регіональному рівнях:

- російсько-українська війна продовжується з різною інтенсивністю ще декілька років;
- реформи в Україні не проводяться або проводяться мляво;
- інструменти регіонального розвитку працюють в «ручному» режимі;
- національна валюта - гривня підтримується виключно міжнародними кредитами та, відповідно, інтервенціями Національного банку України;
- темпи росту ВВП країни будуть залишатися на нульовому рівні;
- велика кількість українських біженців перебуває за кордоном;
- бюджетне фінансування розвитку проводиться несистемно;
- також не розвиваються громади, що поруч, угоди в рамках міжмуніципального співробітництва не укладаються;
- суми державних субвенцій на функціонування соціальної сфери в територіальній громаді зменшуються;
- значна частина населення продовжує працювати “в тіні”.

Базові припущення інерційного сценарію на рівні громади:

- через територіальну наближеність до кордону з агресивним сусідом, через незначну ідентичність громади інвестори вкладають кошти в інші території;
- скорочуються доходи мешканців громади;
- зберігаються ризики блекаутів під час опалювального сезону;
- стан доріг і соціальної інфраструктури перебуває у теперішньому стані, що заважає залученню інвестиції та приросту населення;
- енергосистема працює не на повну потужність;
- для підтримки малого і середнього бізнесу не створено ефективних інструментів;
- продовжуються порушення природоохоронних заходів - зростає засміченість території громади, погіршується санітарний стан.

Результат інерційного сценарію: незначне зростання дохідної частини бюджету в частині власних доходів не дозволить покращити матеріальну базу та рівень сервісу в закладах освіти, охорони здоров'я, культури, фізичної культури та спорту;

Старання громади залучити інвесторів на визначенні земельні ділянки для ведення господарської діяльності не є успішними через військові ризики, поганий стан транспортної та комунальної інфраструктури;

Бізнес на території громади не розвивається або розвивається мляво, і як наслідок, місцева економіка не генерує дохід;

Знижується задоволеність мешканців від дій місцевої влади.

Альтернативний (позитивний) сценарій розвитку будується на припущеннях, за яких формуються сприятливі зовнішні (глобальні та національні) та внутрішні (ті, які громада здатна створити самостійно) фактори впливу. Тобто громада активно використовує можливості в умовах швидкого суспільно-економічного відновлення країни.

Базові припущення альтернативного сценарію на національному та регіональному рівні після Перемоги країна отримує значну фінансову та матеріальну допомогу для відновлення економіки триває процес просування України до Європейського Союзу, впроваджуються реформи;

Державний Фонд Регіонального Розвитку фінансується в повному обсязі; відсутні суттєві валютні коливання;

- інвестиційна привабливість країни покращується, зростають кредитні рейтинги, спостерігається притік капіталу;
- темпи росту ВВП перевищують 5 % на рік;
- видатки на оборону стабілізуються;
- завдяки прозорій податковій політиці уряду частка тіньового бізнесу зменшується;
- робота обласної Агенції Регіонального Розвитку, інших подібних інституцій та організацій сприяють реалізації програм міжмуніципального співробітництва та проектній грамотності активу громади;

- громада та область активно впроваджують свої Стратегічні плани розвитку, реалізуючи проекти регіонального розвитку;
- державні інвестиції на формування та розвиток інфраструктури дозволяють суттєво покращити стан доріг;
- доступ до коштів бюджетів вищих рівнів дозволяє громаді провести будівництво, реконструкцію та технічне переоснащення закладів освіти, ЦНАПу, охорони здоров'я, культури, освітлення населених пунктів тощо.

Базові припущення альтернативного сценарію на рівні громади:

- сформовані базові планувальні документи громади: Стратегічний план розвитку, генеральні плани населених пунктів, схема планування території, визначені розвиткові зони;
- розроблені інвестиційні пропозиції громади;
- громада активно залучає кошти матеріально-технічної допомоги для розвитку території, а також активно включається в міжмуніципальне співробітництво;
- збільшується кількість робочих місць та зменшується відтік працездатного населення;
- у населених пунктах Бочечківської громади розвивається сучасна інфраструктура надання якісних освітніх, адміністративних, культурних та спортивних послуг.

Результати альтернативного сценарію:

- на території громади інвестори започаткують та розвивають бізнес;
- збільшуються статки мешканців громади;
- підвищено рівень благоустрою у громаді, життя її жителів стає більш комфортним;
- зростає задоволеність громадян від умов проживання в Бочечківській громаді, більшість переселенців повернулись.

При виборі сценарію розвитку спиралися на експертні показники світових економічних та монетарних інституцій щодо темпів зростання української економіки (з відкритих джерел)

Таблиця 3.18. Перспективні показники розвитку України, по рокам

Наявні прогнози ВВП України	2024 рік	2025 рік	2026 рік
НБУ	3,6 %	5,6 %	4,5 %
ЄБРР	3,2 %	5,8 %	5,8 %
Світовий банк	3,5 %	5,8 %	5,8 %
МВФ	3,2 %	6,5 %	5,0 %

Базуючись на результатах аналітично- описової частини та SWOT-аналізу, обрано оптимістичну версію альтернативного сценарію розвитку громади.

Головними аспектами, якої є поступовий розвиток економіки громади, ремонт закладів шкільної та дошкільної освіти, їх утеплення та переоснащення, будівництво закладів культури і спорту, закладів медицини, ремонт автомобільних доріг та вулиць,п окращення енерго- та водо- постачання, надання якісних послуг по благоустрою, сприяння розвитку бізнесу та ретельне виконання комплексу безпекових заходів.

Джерелами виконання поставлених завдань має бути бюджет громади, угоди з залученням зовнішнього фінансування та активна робота по залученню грантової допомоги.

Основою для розробки Місії та Бачення Бочечківської сільської ТГ до 2030 року був аналіз зовнішніх і внутрішніх умов, виявлення прагнень мешканців громади та спільна експертна думка членів Робочої групи. Виходячи з матеріалів дослідження соціально- економічного стану та SWOT-аналізу території, а також опитування думок працівників органів місцевого самоврядування, бізнесу та мешканців було сформульовано місію громади і стратегічне бачення майбутнього розвитку громади.

Місія громади - це основне її призначення, причина її появи, унікальні особливості та конкурентні переваги громади. Бачення майбутнього Бочечківської громади. Стратегічні, оперативні цілі та завдання.

Багаторічний план дій, що має привести громаду до Бачення, складається з низки стратегічних цілей розвитку.

Стратегічні цілі розвитку відповідають Баченню розвитку і місії територіальної громади, тобто базуються на перевагах, ресурсах і визначальних можливостях громади.

Щоб досягнути бажаного Бачення, визначено дві стратегічні цілі розвитку громади.

Кожна стратегічна ціль включає оперативні цілі.

Оперативні цілі, в свою чергу, деталізовані у завданнях.

Завдання дають відповіді на питання, яким шляхом, яким чином громада досягатиме цілей свого розвитку. Завдання деталізовані у проектах, які

Рисунок. 3.4. Стратегічні цілі та завдань Стратегії.

Отже підсумовуючи все вище наведене в таблицях 3.19 та 3.20 подані запропоновані стратегічні напрямки розвитку Бочечківської громади, в умовах післявоєнного відбудови, та реформи зх децентралізації.

СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ А.

Таблиця 3.19. Громада сталого економічного розвитку

Оперативні цілі і Завдання	Потенційні сфери реалізації проєктів
Оперативна ціль А.1. Розвиток підприємницького потенціалу	
Завдання А.1.1. Стимулювання підприємницької активності жителів громади та створенню кооперативів	<ul style="list-style-type: none"> - Упорядкування та поширення інформації щодо освітніх можливостей для підприємців. - Проведення щорічних ярмарок для промоції місцевих виробників. - Запровадження програм практик для молоді та молодих фахівців на підприємствах громади.
Завдання А.1.2. Сприяння сільськогосподарському виробництву та переробці із високою доданою вартістю	<ul style="list-style-type: none"> - Сприяння побудові та відкриттю на території громади агропереробних підприємств, підприємств тваринницького напрямку, - Сприяння МСП та великому бізнесу з метою створення нових робочих місць, - Сприяння та консультування місцевих виробників щодо отримання грантової допомоги та зовнішніх інвестицій, - Впровадження практик корпоративної соціальної відповідальності.
Завдання А.1.3. Підтримка сільськогосподарських виробників та місцеві стимули для започаткування бізнесу	<ul style="list-style-type: none"> - Стимулювання детінізації роботи місцевих фермерів шляхом надання консультацій з реєстрації фермерських господарств. - Підготовка кваліфікованих кадрів (співпраця із Центром зайнятості, інші програми підготовки та перепідготовки кадрів). - Стимулювання підприємців перереєструватися у Бочечківську громаду.

Продовження Таблиці 3.19. Громада сталого економічного розвитку

Оперативна ціль А.2. Маркетинг території громади та залучення інвестицій	
Завдання А.2.1. Розробка сучасної просторово-планувальної документації	<ul style="list-style-type: none"> - Розробка генеральних планів, детальних планів території. - Розробка та затвердження єдиного архітектурного стилю громади. - Розроблення комплексного плану просторового розвитку.
Завдання А.2.2. Вдосконалення управління земельними ресурсами	<ul style="list-style-type: none"> - Інвентаризація земельних та майнових ресурсів громади. - Розроблення системи вторинного освоєння запущених та деградованих сільськогосподарських земель - Проведення суцільної агрохімічної паспортизації земель сільськогосподарського призначення - Інвентаризація та прийняття на баланс безхазяйного майна на території громади. - Залучення бажаючих жити в Бочечківській громаді

	шляхом надання житла.
Завдання А.2.3. Розробка інвестиційного паспорту громади	<ul style="list-style-type: none"> - Підготовка інвестиційного портфеля громади (інвестиційний каталог, розділ на сайті, друк інвестиційного паспорту). - Створення реєстру вільного комунального майна та земельних ділянок для оренди чи продажу на сайті громади. - Впровадження програм ревіталізації об'єктів нерухомості. - Участь у інвестиційних конференціях та конкурсах, - Співробітництво з сусідніми громадами щодо реалізації спільних інвестиційних проєктів. - Залучення інвестицій та будівництво сонячної електростанції
Оперативна ціль А.3. Енергоефективна інфраструктура громади	
Завдання А.3.1. Підвищення енергоефективності будівель бюджетної та житлової сфери громади та енергоефективна модернізація мереж зовнішнього освітлення.	<ul style="list-style-type: none"> - Проведення енергоаудиту усіх комунальних закладів та установ, проведення порівняння показників. - Поширення інформації про існуючі можливості серед мешканців громади та кращих практик з енергомодернізації приватних будинків. - Енергоефективна модернізація мереж зовнішнього освітлення, в т.ч. заміна усіх старих ліхтарів вуличного освітлення на LED- технології.
Завдання А.3.2. Модернізація системи теплопостачання та котельних, у тому числі із використанням альтернативних джерел енергії.	Капітальний ремонт системи теплопостачання та реконструкція котельні Бочечківського ЗЗСО із встановленням твердопаливного котла.

Продовження Таблиці 3.19 Громада сталого економічного розвитку

Оперативні цілі і Завдання	Потенційні сфери реалізації проєктів
Оперативна ціль А.4. Розвиток туристичної галузі в громаді	
Завдання А.4.1. Створення туристично-привабливих просторів та умов для відпочинку.	<ul style="list-style-type: none"> - Створення розважальних та розвиваючих просторів, майданчиків, парків під відкритим небом, враховуючи потреби та інтереси різних верств населення (з урахуванням віку, статі, місця проживання, категорії вразливості) та інклюзивної доступності. - Облаштування відкритих просторів у селах, забезпечення їх інфраструктурою (лавочки, смітники, освітлення, належне озеленення). - Створення концепції та розвиток прибережної зони р. Сейм, р. Щимля (відпочинкова зона, відповідна інфраструктура: лавочки, пляжі,

	<p>смітники).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Залучення мешканців громади до облаштування громадських та розважальних просторів. - Налагодження міжмуніципального співробітництва з сусідніми громадами щодо розвитку спільних річкових та велосипедних туристичних маршрутів, туристичних стежок.
<p>Завдання А.4.2. Розвиток сільського туризму, зелених садиб.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Розроблення стратегічного документу з розвитку сільського туризму у громаді. - Позиціонування громади, як туристичної: ідентифікація громади за єдиним брендингом громади, розробка символіки та слоганів. - Маркетинг та промоція території громади. - Створення системи орієнтації, указників, туристичних знаків, вивісок у єдиному стилі. - Створення каталогу рекреаційних та туристичних об'єктів та систематизація усіх рекреаційно-туристичних можливостей на сайті громади, - Активізація співпраці з туристичними агенціями, реабілітаційними центрами та ініціативами, - Популяризація та проведення щорічного фестивалю громади - Будівництво нових об'єктів туристичної інфраструктури - Розбудова об'єктів туристичного сервісу у громаді, в тому числі зелених садиб

СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ В.

Таблиці 3.20. Комфортна для проживання мешканців громада.

Оперативні цілі і Завдання	Потенційні сфери реалізації проєктів
Оперативна ціль Б.1. Забезпечення мешканців культурними, освітніми та інформаційними послугами	
<p>Завдання Б.1.1. Підвищення ефективності мережі закладів освіти та якості та інклюзивності освітніх послуг.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Створення інклюзивного центру. - Покращення матеріально-технічної бази ЗЗСО та ЗДО, умов праці для педагогічних працівників, - Діджиталізація процесів в освітніх закладах, удосконалення цифрових навиків працівників, освітньої сфери та дітей. - Розбудова позашкільної освіти, яка відповідає потребам мешканців громади. - Переведення послуг позашкільної освіти на часткову самоокупність. - Впровадження НАССР системи та модернізація шкільних харчоблоків.

Завдання Б.1.2. Осучаснення мережі культурних закладів.	<ul style="list-style-type: none"> - Модернізація та інформатизація системи бібліотек. - Створення громадських просторів на їх основі.
Оперативна ціль Б.2. Розвиток комунальної інфраструктури	
Завдання Б.2.1. Безпечна транспортна інфраструктура	<ul style="list-style-type: none"> - Облаштування пішохідних тротуарів, зупинок громадського транспорту. - Проведення санітарної очистки узбіччя, - Облаштування та нанесення розмітки пішохідних переходів. - Встановлення дорожніх знаків на дорогах населених пунктах громади. - Створення служби соціального таксі. - Грейдерування та прибирання вулиць від снігу. - Розширення мережі вуличного освітлення. - Будівництво вело доріжок, велопарковок, окремих смуг та розмітки в населених пунктах та зонах відпочинку громади
Завдання Б.2.2. Самоокупність та підвищення ефективності роботи комунального підприємства.	<ul style="list-style-type: none"> - Будівництво гаражів для комунальної техніки - Придбання спеціального транспорту та обладнання, зокрема, через залучення техніки в лізинг. - Розроблення та впровадження комплексу платних комунальних послуг, що надаються мешканцям громади та за її межами.

Продовження Таблиці 3.20. Комфортна для проживання мешканців громада.

Оперативна ціль Б.3. Чисте довкілля та чиста територія населених пунктів громади	
Завдання Б.3.1. Покращення благоустрою та озеленення населених пунктів.	<ul style="list-style-type: none"> - Здійснення озеленення території громади, шляхом висадження нових дерев, заміни дерев, що досягли вікової межі експлуатації, висадки кущів, утворення зон зелених насаджень загального користування згідно детальних планів територій населених пунктів. - Збереження екосистеми в громаді (водонаповнення, очищення берегів від сміття, від порості). - Сучасних просторів для розвитку та відпочинку мешканців громади (парки, сквери, дитячі майданчики) з врахуванням потреб різних верств населення. - Благоустрій, прибирання місць загального користування, зупинок громадського транспорту, боротьба з карантинними рослинами. - Утримання кладовищ.

<p>Завдання Б.3.2. Запровадження системи роздільного збирання твердих побутових відходів.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Розроблення місцевого плану управління відходами, укладання Меморандуму в рамках Роменсько-Конотопського кластеру управління побутовими відходами. - Рекультивація стихійних сміттєзвалищ. - Попередження утворення стихійних сміттєзвалищ через створення системи відео нагляду. - Налагодження системи роздільного збору сміття (облаштування контейнерних майданчиків) та його подальшої переробки, - Часткова переробка твердих побутових відходів, в тому числі рослинної рештки, шляхом побудови компостних майданчиків. - Створення пунктів прийому великогабаритного сміття та будматеріалів, а також небезпечних відходів (батарейки, лампи, ртутні термометри, тощо). - Встановлення баків для роздільного сортування сміття на масових заходах та в закладах освіти. - Розширення мережі сміттьових урн, в т.ч. на кладовищах громади.
<p>Завдання Б.3.3. Розробка і реалізація програм підвищення екологічної обізнаності мешканців громади.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Розроблення і прийняття Правил благоустрою, - Виховання екологічної свідомості мешканців, - Впровадження, контроль та накладання штрафів за спалювання сухої трави, порушення правил благоустрою, забруднення довкілля. - Поширення сортувальних практик через просвітницьку діяльність у співпраці з екоактивістами (в т. ч. інформацію про компостери, про концепцію “нуль відходів”)

Продовження Таблиці 3.20. Комфортна для проживання мешканців громада.

Оперативні цілі і Завдання	Потенційні сфери реалізації проєктів
Завдання Б.3.4. Покращення водозабезпечення та водовідведення в населених пунктах громади.	<ul style="list-style-type: none"> - Створення системи очищення питної води. - Будівництво артезіанських свердловин, - Щоквартальний моніторинг рівня води в колодязях та ґрунтових вод. - Обстеження, ремонт та очищення колодязів. - Побудова водогону в с. Козацьке
Оперативна ціль Б.4. Побудова здорової та спортивної громади	
Завдання Б.4.1. Якісна первинна медична допомога, профілактика хронічних захворювань.	<ul style="list-style-type: none"> - Придбання автівки для лікарів сімейної медицини. - Ремонт приміщень та фасадів споруд медичних закладів. - Сприяння відкриттю аптечного кіоску в с. Бочечки шляхом надання комунального нерухомого майна для оренди аптечними закладами на умовах аукціону.
Завдання Б.4.2. Підготовка, залучення та утримання медичних кадрів.	<ul style="list-style-type: none"> - Проведення навчань місцевих лікарів для надання соціальної та емоційної допомоги. - Проведення навчань волонтерів та мешканців громади основам домедичної допомоги та тактичної медицини. - Надання комунального житла у довгострокове користування медичним працівникам.
Завдання Б.4.3. Будівництво нових та реконструкція існуючих спортивних об'єктів громади, розвиток масової фізичної культури.	<ul style="list-style-type: none"> - Будівництво нових та реконструкція існуючих спортивних об'єктів громади, - Побудова футбольного поля, - Розвиток масової фізичної культури (створення фітнес залів, площадок WorkOut тощо) - Покращення матеріальної бази спортивних комплексів у навчальних закладах громади.
Завдання Б.4.4. Запровадження принципів здорового способу життя.	<ul style="list-style-type: none"> - Проведення інформаційних та просвітницьких компаній щодо здорового способу життя мешканців громади. - Створення безбар'єрного простору

Продовження Таблиці 3.20. Комфортна для проживання мешканців громада.

Оперативна ціль Б.5. Результативне, сучасне та безпечне управління	
<p>Завдання Б.5.1. Удосконалення системи надання адміністративних та комунальних послуг</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Актуалізація сайту Бочечківської сільської громади, впровадження електронного кабінету для звернень громадян/нок та впровадження підходів за принципом «єдиного вікна». - Розроблення Статуту Бочечківської громади. - Впровадження проекту «Громадський Бюджет» на території громади. - Будівництво сучасного приміщення Центру надання адміністративних послуг. - Розвиток та поширення спільних проектів з сусідніми громадами в транспортних, екологічних, безпекових, туристичних, соціальних та розважальних напрямках. - Членство та участь Бочечківської громади в роботі всеукраїнських та регіональних асоціаціях ОМС.
<p>Завдання Б.5.2. Побудова та оснащення бомбосховищ та місць укриття в населених пунктах громади.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Будівництво укриттів у закладах освіти громади. - Створення ефективної системи оповіщення. - Упорядкування та обладнання об'єктів укриття. - Розроблення мапи евакуації. - Закупівля засобів особистої безпеки. - Створення матеріального резерву
<p>Завдання Б.5.3. Побудова сучасного пожежного депо (Центру Безпеки) та підвищення професійності її співробітників.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Будівництво сучасного пожежного депо. - Купівля сучасного пожежного автомобіля. - Оновлення обладнання місцевої пожежної команди. - Підвищення професійного рівня особового складу добровільної пожежної команди.
<p>Завдання Б.5.4. Підтримка роботи офіцерів поліції.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Забезпечення поліцейських громади офіцерів громади ПММ та оргтехнікою - Встановлення відеокамер з функцією розпізнавання обличчя та номерних знаків - Інтеграція системи відеоспостереження в загальнодержавну систему «Безпечне місто». - Створення робочого місця для чергового оператора.

ВИСНОВКИ

Місцеве самоврядування в Україні означає, що у жителів сіл, селищ та міст є право і можливість самостійно вирішувати різні питання, які стосуються їхнього регіону. Це може бути як окреме село, так і декілька населених пунктів, які об'єдналися у громаду. Вони мають владу у межах Конституції та законів України.

Матеріальною і фінансовою базою для місцевого самоврядування є майно (рухоме і нерухоме), доходи від місцевих бюджетів, інші кошти, земля та природні ресурси, що перебувають у комунальній власності територіальних громад.

Децентралізація – це процес перерозподілу або диспергування функцій, повноважень, людей або речей від центрального управління.

Невід'ємним складником розвитку України в умовах децентралізаційних реформ є вдосконалення процесу формування та реалізації державної політики у сфері місцевого самоврядування на основі врахування надбань, досвіду зарубіжних країн щодо створення та функціонування ефективної системи державного управління, головними завданнями якої є запровадження нової ідеології функціонування виконавчої влади й місцевого самоврядування, забезпечення прав і свобод громадян, надання якісних державних та громадських послуг.

Стратегія розвитку громади відповідає основним та стратегічним цілям Стратегії розвитку Сумської області на період до 2027 року, сприятиме її виконанню та підвищенню конкурентоспроможності області, Державної Стратегії регіонального розвитку

Цілі Стратегії розвитку Бочечківської сільської територіальної громади повною мірою співпадають з пріоритетними цілями сталого розвитку ООН

Успішна реалізація та сталість результатів кожного проекту базується на розумному врахуванні інтересів громади і приватних інтересів.

Участь у програмах міжнародної технічної допомоги (зокрема, країн ЄС, США, банківських або нефінансових інституцій), має важливе значення для

отримання фінансових ресурсів, технічної допомоги та консультативної підтримки.

Врахування досвіду інших громад, регіонів і країн, кращих практик врядування може прискорити реалізацію проектів і сприяти отриманню максимальної віддачі.

Досліджено сутність місцевого самоврядування та його історичний розвиток; визначено забезпечення місцевого самоврядування в умовах реалізації реформи децентралізації; досліджено особливості розвитку місцевого самоврядування в умовах реалізації реформи децентралізації; проаналізовано перспективи розвитку місцевого самоврядування в умовах реалізації реформи децентралізації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України, ст. 140. (1996).
2. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні». (1997).
3. Грицяк, І. А. (2006). Моделі регіонального та місцевих рівнів європейського управління. У М. О. Пухтинський (Ред.), Проблеми децентралізації: національний та міжнародний досвід: збірник матеріалів та документів (с. 269–279).
4. Данилюк, М. (2017). Територіальні громади в системі місцевого самоврядування. *Право України*, 8, 47–53.
5. Державна служба статистики України. (2020). Економічні показники розвитку місцевого самоврядування в Україні.
- 6.
7. Литвиненко, І. (2001). Організаційно-правові форми і методи роботи органів місцевого самоврядування у сфері забезпечення конституційних прав і свобод людини і громадянина. *Вісник УАДУ*, 2, 30–31.
8. Тужик, В. (2009). Місцеве самоврядування в Україні: теоретико-правові аспекти. *Теорія і практика інтелектуальної власності*, 5, 66–71.
9. Бульбенюк, С. (2011). Деконцентрація влади. У Ю. Левенець, Ю. Шаповал (Ред.), *Політична енциклопедія* (с. 808). К.: Парламентське видавництво.
10. Бондарчук, О. (2021). Децентралізація в Україні: нові можливості для розвитку громад. *Журнал регіонального управління*, 3(12), 23–29.
11. Круглашов, А., & Бурега, В. (2021). Здобутки і труднощі в реалізації децентралізації влади в Україні. *Аспекти публічного управління*, 9(2), 68–75.
12. Кудряшов, В. (2020). Фінансова децентралізація: виклики та перспективи. *Економіка та управління*, 6(2), 74–81.
13. Круглашов, А., & Бурега, В. (2021). Сучасні аспекти реформування місцевого самоврядування в Україні. *Вісник державного управління*, 9(2), 11–17.
14. Мельник, С. (2021). Укрупнення районів як напрямок оптимізації адміністративно-територіального устрою. *Регіональна політика*, 4(3), 8–13.
15. Рибак, О. (2020). Нове державне управління: теоретичні та практичні аспекти. *Журнал публічного адміністрування*, 5(9), 38–45.
16. Собкевич, В. (2019). Децентралізація влади в Україні: досягнення та виклики. *Соціально-економічний розвиток*, 7(4), 32–40.
17. Сімнадцять питань про реформу. Децентралізація влади. Отримано з <https://decentralization.ua/questions>
18. Ганущак, Ю. Реформа децентралізації приречена на успіх. Децентралізація влади. Отримано з <http://decentralization.ua/news/5422>
19. Ткачук, А. Децентралізація влади в Україні: теорія та практика. Отримано з

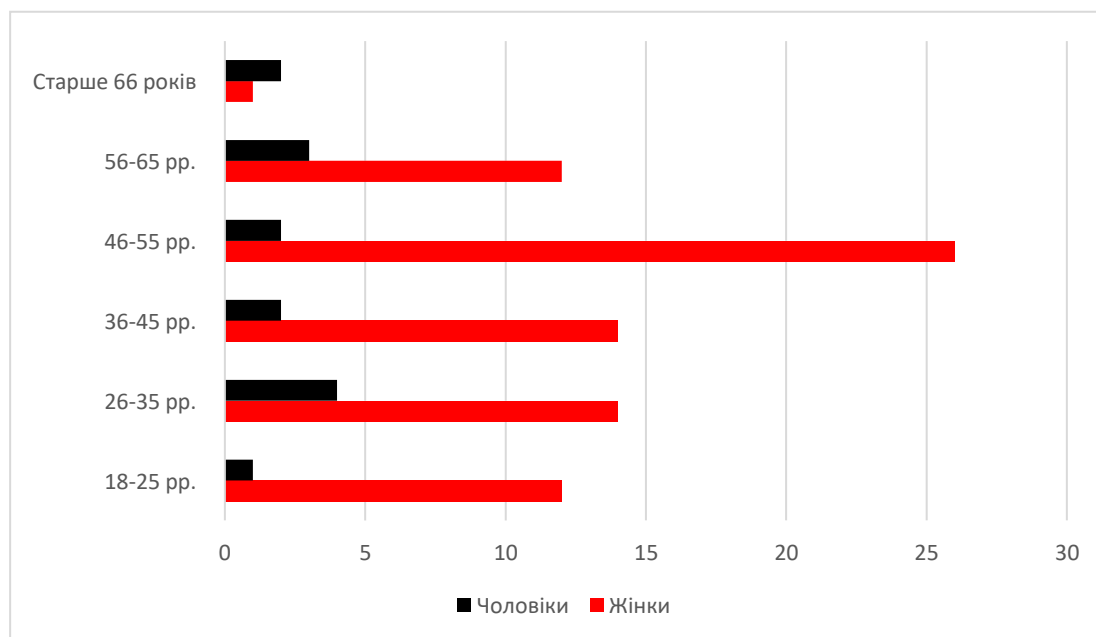
- https://courses.prometheus.org.ua/courses/coursev1:Prometheus+DC101+2017_T4/about
20. Лелеченко, А. П., Васильєва, О. І., Куйбіда, В. С., & Ткачук, А. Ф. (2017). *Місцеве самоврядування в умовах децентралізації повноважень: навч. посіб.* Київ.
  21. Бочечківська сільська рада. (2020). Про виконання Програми соціально-економічного розвитку. Отримано з https://rada.info/upload/users_files/04389118/431d6a9a887c00f7f354d5d2e8911dbe.pdf
  22. Бочечківська сільська рада. (2021). Про виконання Програми соціально-економічного розвитку. Отримано з https://rada.info/upload/users_files/04389118/51424055addce694bd47ef86e772c0c4.pdf
  23. Бочечківська сільська рада. (2022). Про виконання Програми соціально-економічного розвитку. Отримано з https://rada.info/upload/users_files/04389118/25442872fb924cb0954eaf84c4ae82b1.pdf
  24. Бочечківська сільська рада. (2023). Про виконання Програми соціально-економічного розвитку. Отримано з https://rada.info/upload/users_files/04389118/00815a31a19cb239a07a9439c0ab70b5.pdf
  25. Бочечківська сільська рада. (2021). Про звіт сільського голови. Отримано з https://rada.info/upload/users_files/04389118/9be80e1ea64c3a0c1a200f5a107a0f43.pdf
  26. Бочечківська сільська рада. Історія краю. Отримано з <https://bochechkivska-gromada.gov.ua/nash-kraj-11-55-43-03-08-2020/>
  27. Асоціація об'єднаних територіальних громад. (2023). Основні напрями розвитку ОТГ в умовах децентралізації.
  28. Державний фонд регіонального розвитку України. (2020). Фінансування інфраструктурних проєктів.
  29. Міністерство розвитку громад та територій України. (2024). Розвиток місцевого самоврядування в умовах воєнного стану.
  30. Програма розвитку ООН в Україні. (2024). Інклюзивне та прозоре планування: досвід Бочечківської громади.
  31. Уряд Японії. (2024). Підтримка децентралізаційних реформ в Україні.
  32. Центр місцевого самоврядування. (2023). Ефективність міжмуніципального співробітництва в ОТГ.

ДОДАТКИ

Результати опитування жителів Бочечківської громади

Додаток 1

Розподіл отриманих анкет за віком

Додаток 2

Оцінка рівня нинішнього стану громади

Додаток 3

Перелік змін, що потребує громада

Пропозиція	Кількість згадувань
Збільшення робочих місць	43
Покращення стану доріг між населеними пунктами та в їх межах	13
Забезпечення сортування відходів та їх утилізація	8
Забезпечення організації дозвілля молоді	4
Покращення медичних послуги	2
Залучення коштів у громаду	4
Будівництво нових захисних споруд	2
Покращення комунальних послуг	1
Забезпечення підтримки підприємців	1
Розвиток тваринницької галузі	1
Розвиток мережі водопостачання та водовідведення	1
Покращення благоустрою сіл	2
Покращення впізнаваності громади	1

Додаток 4

Основний ресурс громади для подальшого розвитку

Пропозиція	Кількість відповідей
Виробництво та переробка с/г продукції	32
Допомога від держави	27
Мешканці громади	17
Природне середовище	14
Допомога від іноземних партнерів	14
Місцеві підприємства і підприємці	12
Корисні копалини на території громади	7
Географічне положення	5
Вільні земельні ділянки для інвестицій	4

Додаток 5

Фактори, що заважають розвитку громади

Додаток 6

Громада через 5-10 років

Відповідь	Кількість
Процвітаюча, економічно розвинена, спроможна	86
Багато молоді та дітей, чисто, комфортно	3
Наявність робочих місць для молоді, гідна заробітна плата	23
Гарні дороги	2
Влада справедлива, чесна	1